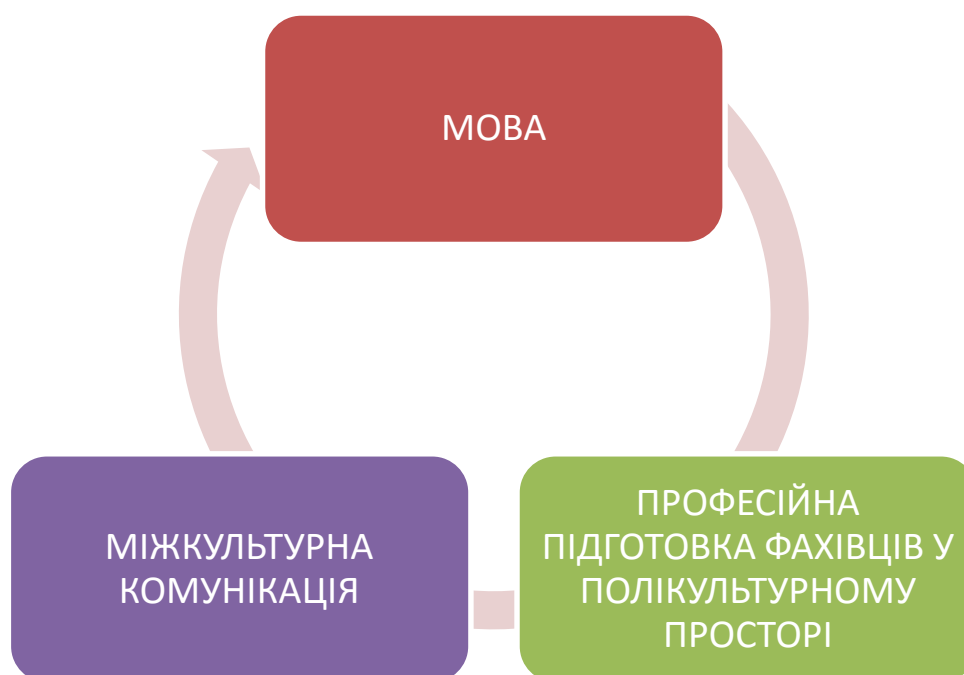

МАТЕРІАЛИ
II МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ І
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У
ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ»

ОДЕСА – 2016

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний заклад

«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»

Кафедра перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики

Секція теоретичної та прикладної лінгвістики

Південного регіонального наукового центру НАН і МОН України

II МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ І ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ
ПРОСТОРІ»**

16.05.2016 - 17.05.2016

Одеса – 2016

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова:

Т. І. Койчева доктор педагогічних наук, професор,
проректор з наукової роботи
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»

Заступник голови:

Т. М. Корольова доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри перекладу і теоретичної та
прикладної лінгвістики
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Члени оргкомітету:

О. В. Попова кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики,
співдиректор Освітньо-культурного центру
«Інститут Конфуція» ДЗ «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського» з українського боку;

Дін Сінь кандидат психологічних наук, доцент гуманітарного
Інституту Харбінського інженерного університету,
співдиректор Освітньо-культурного центру «Інститут
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»
з китайського боку

Відповідальний секретар конференції:

Т. В. Стоянова відповідальний секретар Освітньо-культурного центру
«Інститут Конфуція» ДЗ «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»

- Львів: Вид-во при ЛДУ видавничого об'єднання «Вища школа», 1983. – 175 с.
2. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури / В.І. Карабан. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 576 с.
3. Lörcher, W. The Translation Process: Methods and Problems of its Investigation / W. Lörcher // Meta. – Vol. 50. – N2. – 2005. – P. 597-608.
4. Molina L. Translation Techniques Revisited: A Dynamic and Functional Approach / Lucia Molina and Amparo Hurtado Albir // Meta. – 2002. – XLVII. – P. 498-512.
5. Venuti, L. Strategies in translation / L.Venuti // Routledge Encyclopedia of Translation Studies. – London : Routledge, 2001, p.240-244.

Владислава Швецова

Ганна Савчук

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»**

ІНТОНАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ВПЛИВУ ТА МОВЛЕННЄВОГО КОНТАКТУ В СУДОВОМУ ДИСКУРСІ

Лінгвістика й суміжні з нею дисципліни дедалі більше орієнтуються на вивчення різних аспектів дискурсивної діяльності людини. Так фонетика й фонологія має тісний зв'язок із сучасними напрямками вивчення функціонування мови й людського спілкування. Сегментні й суперсегментні явища, зареєстровані в різних типах дискурсу, належать до числа пріоритетних завдань дослідження фонетистів у всьому світі. Експериментальні фонетичні дані, отримані в ході таких досліджень, полегшують вирішення найважливіших проблем прикладного характеру у сфері медицини, права, судової лінгвістики, штучного інтелекту, а також передових технологій [1;2;3].

Досліджуючи дискурс судового процесу із властивими йому екстралінгвальними факторами, деякі вчені відзначають той факт, що багатство й змістовність судового мовлення, його виразні можливості забезпечуються не тільки багатством словника й майстерністю словесного вираження, але також його інтонаційною гнучкістю, виразністю й розмаїтістю. Усебічне дослідження інтонації живого усного судового мовлення, виявлення

його особливостей, функцій давно перебуває в центрі уваги багатьох лінгвістів, таких як Н.М. Івакіна, Т.М. Корольова та ін. [4;5]. У цілому інтонація цікавила теоретиків ораторського мистецтва ще в античні часи. Оратор повинний був уміти говорити чітко, ясно, щоб усі розуміли, про що він веде мову. Крім того, оратору необхідно було впливати не тільки на розум, але й на почуття слухачів, уміти завоювати їхню симпатію, привернути на свій бік, викликати потрібну йому реакцію. Для цього треба було знати, як це зробити, які мовні засоби для цього використовувати. От чому оратори Стародавньої Греції та Риму, закладаючи основи ораторського мистецтва, писали й про інтонацію [6;7].

Необхідно відзначити, що інтонація займає важливе місце в структурі судової мови й виконує різні функції [8;9]:

- за допомогою інтонації виконується членування мовленнєвого потоку на відносно самостійні значеннєві групи (синтагми), забезпечується відділення речень один від одного у зв'язному мовленні, виділяються в самостійні значеннєві групи підрядні й головні речення у складних реченнях, відділяються один або кілька сусідніх елементів (наприклад підмет, виражений іменником, обставинні групи, звертання, доповнення тощо);
- інтонація оформляє різні синтаксичні конструкції й типи речень;
- стилістична функція інтонації відіграє також важливу роль у формуванні тексту, оскільки будь-який судовий текст вимовляється у певному стилі (офіційно-діловому, науковому, публіцистичному) або містить риси всіх трьох вищезгаданих стилів. Лінгвісти, у свою чергу, з'ясовують, як змінюється інтонація відповідно до стилю й жанру. У роботах стилістичного характеру дослідження особливостей судового дискурсу особлива увага приділяється інтелектуальному значенню інтонації, оскільки вона дозволяє мовцю виділити у висловленні те, що є найбільш важливим у момент мовлення;
- інтонація бере участь у вираженні думки, почуття й волевиявлення судового ритора.

Як бачимо, інтонація в судовому мовленні виконує різноманітні функції:

комунікативну, інтеграції й актуального членування висловлень, оптативну, емоційно-експресивну, волюнтативну (впливу) тощо. Слід додати, що особливе місце в сучасному судовому дискурсі відведене саме волюнтативній функції інтонації, коли вона виражає вольові дії: наказ, заборону, прохання, попередження, застереження, погрозу, благання, докір, дозвіл, повчання, протест, умовляння, згоду, рекомендацію, домовленість. У зв'язку з цим виділяються три комунікативні типи впливу на волю й учинки слухачів: 1) спонукання (наказ, вимога, прохання); 2) наказ припинити (заборона, погроза, докір); 3) переконання (пропозиція, порада, інструкція).

У лінгвістиці інтонація розглядається як один з обов'язкових засобів формування речення нарівні з лексичними або граматичними мовними засобами. На користь того, що інтонація є особливим засобом вираження волевиявлення, відносно автономним від лексико-граматичних засобів мови, говорить здатність інтонаційних засобів змінювати комунікативну установку речення, при збереженні його лексичного і граматичного складу [10;11].

Слід зазначити також і роль інтонації під час реалізації функції впливу, у створенні певної «тональності» мовленнєвого спілкування в процесі розгляду судових справ. Та чи інша «тональність» виникає в результаті присутності в спонукальному діалогічному спілкуванні між учасниками судового процесу сигналів, що налаштовують співрозмовника на прийом повідомлення та підсилюють міру впливу на нього з метою виконання конкретної дії. При цьому «тональність» спілкування визначається характером відносин учасників комунікації, а також значно впливає на успішність комунікації [12;13].

Разом з тим інтонація бере участь у передачі смислових відносин, що несуть додаткову інформацію емоційно-оцінного характеру, реалізованих у вигляді різноманітних конотацій, а також у безпосередньому вираженні модальних значень, надаючи висловленням професійних учасників судової аудиторії особливого впливового сенсу.

Як згадувалось вище, інтонація займає провідне місце в оформленні висловлень прокурорів, реалізуючи функцію впливу по-різному в кожній

репліці ритора залежно від характеру впливу на волю слухача й виступає як засіб контакту, підсилюючи при цьому прагматичну спрямованість висловлень професійних учасників судового процесу.

Таким чином, у сучасному судовому дискурсі використовується широкий спектр інтонаційних засобів, які сприяють установленню контакту судового ритора зі слухачами, завойовуючи при цьому їхню прихильність і впливаючи на емоції, відображають орієнтованість висловлень юристів на партнера з комунікації, визначають характер спілкування й відносини між комунікантами.

Література

1. Дискурс, речь, речевая деятельность : Функциональные и структурные аспекты : [сб. обзоров / РАН ; Институт научной информации по общественным наукам ; отв. ред. С. А. Ромашко]. – М. : ИНИОН РАН, 2000. – 232 с.
2. Інтонаційна виразність звукового мовлення засобів масової інформації / [Багмут А. І., Бровченко Т. А., Борисюк І. В., Олійник Г. П.]. – К. : Наукова думка, 1994. – 190 с.
3. Миллер Н. Е. Просодические характеристики аргументативных диалогических единств, реализующих функцию убеждения / Н. Е. Миллер // Записки з романо-германської філології. – Одеса : ОНУ, Одеське лінгвістичне товариство, 2003. – Вип. 13. – С. 134–141.
4. Ивакина Н. Н. Основы судебного красноречия (риторика для юристов) : учеб. пособие / Н. Н. Ивакина. – М. : Юристь, 2000. – 384 с.
5. Королева Т. М. Просодия модальности речи : автореф. дис. на соискание науч. степени д. филол. н. : спец. 10.02.02 «Украинский язык» / Т. М. Королева. – К., 1990. – 32 с.
6. Абрамович С. Д. Риторика загальна та судова : навч. посіб / С. Д. Абрамович, В. В. Молдован, М. Ю. Чикарькова. – К. : Юрінком Інтер, 2002. – 416 с.
7. Молдован В. В. Судова риторика : навч. посіб. / В. В. Молдован. – К. : Заповіт, 1996. – 319 с.
8. Борисюк І. В. Форми і функції інтонації українського спонтанного мовлення / І. В. Борисюк ; АН УРСР. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні ; відп. ред. О. Ф. Пилипенко. – К. : Наук. думка, 1990. – 204 с.
9. Захарова Ю. М. Інтонаційна організація сучасного англійського мовлення : навч. посібник / Ю. М. Захарова ; за ред. А. Д. Белової. – К. : Вид-во НА СБ України, 2004. – 84 с.
10. Королева Т. М. Интонация модальности в звучащей речи / Т. М. Королева. – К. : Одесса. : Вища шк. Головное изд-во, 1989. – 147 с.
11. Королева Т. М. Механизм взаимодействия лингвистических средств при передаче модальных значений / Т. М. Королева // Мовознавство. – 1989. – № 2. – С. 55–58.
12. Маркичева Т. Б. Мастерство публичного выступления / Т. Б. Маркичева, Е. А. Ножин. – М. : Знание, 1989. – 176 с.
13. Нестеренко І. Я. Актуалізована номінація осіб (апелятиви) / І. Я. Нестеренко // Мовознавство. – 1996. – 6. – С. 61–65.